

ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

УДК 343.1

doi: <https://doi.org/10.33270/01211214.66>

Рогатюк І. В. – доктор юридичних наук, доцент, старший науковий співробітник, професор кафедри кримінального процесу та криміналістики Навчально-наукового гуманітарного інституту Національної академії Служби безпеки України, м. Київ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3374-4597>

Удосконалення тактики дій сторони обвинувачення та захисту під час проведення тимчасового доступу до речей і документів

У статті викладено основні рекомендації для вдосконалення діяльності сторони обвинувачення та сторони захисту в кримінальному провадженні під час проведення заходу забезпечення – тимчасового доступу до речей і документів. Під час розслідування в прокурора, слідчого майже в кожному провадженні постає необхідність у вилученні будь-яких носіїв доказової інформації про вчинений злочин. Своєю чергою захисники також дедалі частіше використовують свої повноваження для проведення тимчасового доступу до речей і документів. Практика застосування цього заходу забезпечення кримінального провадження засвідчує значну кількість допущених помилок сторонами кримінального провадження, унаслідок чого зазначений захід не проводять, суд відмовляє в ухваленні рішення, тож мету, яку ставили, не досягають. **Метою** статті є підвищення якості проведення тимчасового доступу до речей і документів сторонами кримінального провадження, отримання позитивної практики ухвалення судом рішень про його проведення та отримання результату для забезпечення завдань кримінального провадження. **Методологія.** Для досягнення поставленої мети застосовано формально-логічний метод, системно-структурний, порівняльно-правовий та статистичний методи. **Наукова новизна.** У публікації здійснено порівняння процесуальних і тактичних можливостей різних за напрямом своєї діяльності сторін кримінального провадження – обвинувачення та захисту. Висвітлено характерні помилки, яких вони припускаються під час здійснення своєї діяльності в процесі проведення тимчасового доступу до речей і документів. З огляду на це, висунуто пропозиції з удосконалення як загальної тактики, притаманної обох сторонам процесу, так і конкретних тактичних та процесуальних дій і прийомів, характерних кожній окремо. **Висновки.** Отримано низку рекомендацій для прокурорів, слідчих та адвокатів, метою яких є підвищення якості діяльності сторін кримінального провадження під час проведення тимчасового доступу до речей і документів.

Ключові слова: тимчасовий доступ до речей і документів; сторона кримінального провадження; обвинувачення; захист.

Вступ

Прокурорська, слідча й адвокатська діяльність, як і будь-яка людська діяльність, не позбавлена помилок. Оскільки, тільки виконуючи діяльність і припускаючись помилок (Domashenko, 2020), суб'єкт такої діяльності вдосконалюється. Унаслідок цього покращується якість його роботи та кінцевий результат. У кримінальному провадженні на правах змагальності, переслідуючи різну мету, беруть участь дві сторони – обвинувачення та захисту. Їх діяльність є недосконалою як у кримінальному процесі загалом, так і в проведенні окремих процесуальних дій зокрема. Не є винятком із цього правила і тимчасовий доступ до речей та документів, що передбачений п. 5 ст. 131 КПК України як захід забезпечення кримінального провадження ("Kryminalnyi protse-sualnyi kodeks", 2012).

Слідчо-прокурорська практика засвідчує, що зазначений захід саме як засіб збирання доказової інформації в процесі розслідування злочину є найбільш застосовуваним у кримінальному провадженні як в Україні, так і в країнах Європи (Вет, 2020). Європейський суд з прав людини

своєю практикою також спрямував увагу на цей захід забезпечення (Malone, 1984; Avilkina and Others, 2013; M.N. and Others, 2015).

У державі ця тенденція є сталою з моменту набрання чинності КПК України. Зокрема, 2013 року найбільшу кількість клопотань про застосування заходів забезпечення кримінального провадження становили саме клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів відповідно до ст. 163 КПК України (близько 70 % від загальної кількості клопотань, які розглядав слідчий суддя місцевого загального суду під час досудового розслідування, 90 % з яких задовольняли) (Cherniavskiy, & Finahieiev, 2013). Окрім цього, останніми роками офіційна статистика Державної судової адміністрації України про розгляд судами першої інстанції матеріалів кримінального провадження, підтверджує тенденцію до збереження значної кількості розглянутих слідчими суддями клопотань про тимчасовий доступ до речей і документів. Зокрема, 2017 року слідчі судді розглянули 256 255 клопотань про тимчасовий доступ до речей; 2019 року – 264 185 клопотань, з яких 87,3 % задоволено, що на 35 001 клопотання

більше, ніж за 2018 рік. Кількість розглянутих слідчими суддями клопотань про тимчасовий доступ до речей і документів за 2019 рік становить 27,57 % від загальної кількості розглянутих слідчими суддями клопотань, скарг, заяв під час досудового розслідування за вказаний рік (Lysachenko, 2019).

Зазначений захід забезпечення становить інтерес у зв'язку з такими аспектами:

- по-перше, суб'єктами його виконання поряд зі стороною обвинувачення також є і сторона захисту;

- по-друге, наскільки якісно його обґрунтують у клопотанні, щоб його задовольнив суд;

- по-третє, чи досягають мети цього заходу.

Отже, кількість процесуальних документів у межах кримінального провадження повсякчас збільшується, що спричиняє значну кількість помилок і проблем у правозастосуванні, а отже, потребує посилення наукової та практичної уваги, спрямованої на покращення кримінальної процесуальної діяльності в цьому сегменті. Отже, вважати завершеним цей діалектичний процес самовдосконалення роботи сторін провадження ще зарано. Підтвердженням чого є постійний інтерес до цієї тематики, що полягає в публікаціях і наукових роботах учених-правників за окресленою тематикою (Kuzubova, & Yukhno, 2019; Zinkovskyi, & Hloviuk, 2020).

Питанням застосування тимчасового доступу до речей і документів під час розслідування кримінальних проваджень у різні часи було присвячено значну кількість наукових праць, зокрема таких правознавців, як: С. Є. Абламський, С. В. Андрусенко, Ю. П. Алєнін, І. В. Басиста, В. В. Вінчук, В. І. Галаган, Г. І. Глобенко, І. В. Гловюк, Ю. М. Грошевий, О. М. Гумін, О. В. Капліна, М. П. Климчук, О. І. Коровайко, О. М. Кузів, Б. А. Куспись, В. А. Лобойко, Л. М. Люліч, М. А. Макаров, П. М. Маланчук, О. Р. Михайленко, В. Т. Малярєнко, В. В. Назаров, В. К. Нєрсєсова, Д. П. Нор, В. Т. Письменний, М. А. Погорєцький, О. А. Подковський, В. О. Романов, В. В. Сокурєнко, М. І. Соф'їн, О. С. Старєнький, М. С. Строгович, О. С. Тарасєнко, Л. Д. Удалова, В. І. Фаринник, В. М. Федченко, В. О. Фінагєєв, С. С. Чернявський, А. В. Чуб, О. Г. Шило, М. Є. Шумило, О. О. Юхно та ін. Вказаній тематиці ученими приділено достатньо уваги. Проте проблеми подолання прогалин процесуальної діяльності під час застосування тимчасового доступу сторонами провадження, усунення помилок залишаються недостатньо дослідженими.

Мета і завдання дослідження

Мета статті – розроблення процесуальних і тактичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення алгоритму проведення процедури

тимчасового доступу до речей та документів як результативного заходу забезпечення кримінального провадження.

Виклад основного матеріалу

З огляду на зміст вимог ст. 131 КПК України, заходи забезпечення кримінального провадження застосовують з метою досягнення дієвості цього провадження, одним із яких є тимчасовий доступ до речей і документів. Він полягає в наданні стороні кримінального провадження особою, у володінні якої перебувають такі речі й документи, можливості ознайомитися з ними, зробити їх копії та, у разі прийняття відповідного рішення слідчим суддею, судом, вилучити їх (здійснити виїмку). Тимчасовий доступ до речей і документів здійснюють на підставі ухвали слідчого судді, суду.

У зв'язку з розвитком новітніх технологій законодавець виокремлює вид доступу до електронних інформаційних систем або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку, що здійснюють шляхом зняття копії інформації, яка міститься в таких електронних інформаційних системах або їх частинах, мобільних терміналах систем зв'язку, без їх вилучення. Процесуальний порядок здійснення детально описано у главі 15 КПК України.

За змістом закону однакове право на проведення тимчасового доступу має як слідчий з прокурором, так і захисник. Попри рівність сторін у кримінальному процесі, яку забезпечує принцип змагальності, більшість звернень до суду з клопотаннями про проведення тимчасового доступу належить все ж таки стороні обвинувачення, а не стороні захисту ("Problemy zastosuvannia"). Водночас роль захисника в тимчасовому доступі є ширшою, ніж у слідчого чи прокурора, позаяк захисник в одному випадку може сам ініціювати через суд такий захід, а в іншому – безпосередньо брати участь у ньому як захисник особи, у якої його проводять.

Для отримання інформації, яка має значення для встановлення істини в кримінальному провадженні, прокурору та слідчому надано право витребувати необхідну інформацію за письмовими запитами. Захисник також має право на оперативне отримання такої інформації на адвокатський запит (ст. 24 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність») ("Zakon Ukrainy", 2012). Однак процесуальний порядок отримання оригіналів чи копій будь-яких документів, навіть тих, що містять загальнодоступні відомості, пов'язаний з прийняттям відповідного рішення слідчим суддею чи судом. Таку практику деякі вчені не цілком схвалюють, оскільки, на їхню думку, ця позиція законодавця значно збільшує обсяг документообігу та знижує рівень оперативності щодо прийняття

важливих процесуальних рішень (Lysachenko, 2021). І це цілком обґрунтовано.

Отже, для отримання дозволу в суді на проведення цього заходу забезпечення кримінального провадження, сторони провадження, мають скласти клопотання – процесуальний документ, з яким вони мають звернутися до слідчого судді під час досудового розслідування чи суду під час судового процесу.

На нашу думку, саме клопотання є основним джерелом прокурорсько-слідчих та адвокатських помилок у цьому випадку. Статті 160 та 163 КПК урегульовують процес підготовки клопотання сторонами кримінального провадження та розгляду його в суді. Серед формальних вимог щодо клопотання найважливішими, на нашу думку, є дві основних. Перша – щодо *обґрунтування* необхідності вилучення речей та оригіналів або копій документів, якщо відповідне питання порушується стороною кримінального провадження (п. 7 ст. 160). Друга – необхідність *доведення* наявності достатніх підстав вважати, що є реальна загроза зміни або знищення речей чи документів (ч. 2 ст. 163). Чому ми вважаємо, що саме ці вимоги мають вирішальне значення для переконання слідчого судді до ухвалення позитивного рішення? Тому що саме детальне обґрунтування обставин кримінального правопорушення, кваліфікація, інформація про речі й документи, місце їх знаходження та значення для справи і використання їх як доказів створить для судді якісну загальну картину вчинення злочину й можливість довести необхідність проведення такого заходу шляхом ухвалення відповідного судового рішення.

Клопотання є наріжним каменем для реалізації тимчасового доступу до речей і документів, оскільки від якості його підготовки залежить подальша юридична доля всього заходу. Саме в клопотанні сторона кримінального провадження повинна викласти максимальну кількість процесуальних аргументів, яких буде достатньо для слідчого судді, щоб його задовольнити.

Практика засвідчує, що саме помилки, яких припустилися в цьому документі, призводять до відмови в його задоволенні або ж поверненні стороні провадження, яка його подала.

Наукова новизна

Попри те, що в сторони обвинувачення та захисту різні процесуальні вектори спрямування діяльності, за принципом пропорційності (Bespalko, 2020) розроблено рекомендації обом сторонам, виконання яких слугуватиме встановленню істини й виконання завдань кримінального провадження, встановлених ст. 2 КПК України.

Щодо сторони обвинувачення. Основною підставою повернення клопотання чи відмови в

його задоволенні є насамперед недотримання положень ст. 160 КПК України (Sukhachova, 2021).

Нині передбачено два порядки розгляду слідчим суддею, судом клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів.

Перший полягає в тому, що після отримання клопотання слідчий суддя, суд здійснює судовий виклик особи, у володінні якої знаходяться такі речі й документи. Неприбуття за судовим викликом такої особи без поважних причин або не повідомлення нею про причини неприбуття не є перешкодою для розгляду клопотання (ч. 4 ст. 163 КПК України).

Другий варіант застосовують, якщо сторона, яка звернулася з клопотанням, доведе наявність достатніх підстав вважати, що є реальна загроза зміни або знищення речей чи документів. У такому разі клопотання розглядає слідчий суддя, суд без виклику особи, у володінні якої вони знаходяться. Розгляд такого клопотання здійснюють невідкладно. Слід акцентувати на змісті клопотання в разі необхідності отримати інформацію про абонента та зв'язку щодо декількох осіб або декількох кінцевих обладнань. Свого часу Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ роз'яснював: «Слідчі судді мають ураховувати однорідні питання, які потрібно з'ясувати в межах одного кримінального провадження шляхом застосування одного або різних видів заходів забезпечення, пов'язаних між собою (водночас необхідність з'ясування таких питань обґрунтовується однаковими обставинами), можуть ініціюватися слідчим (прокурором) у межах одного клопотання та вирішуватися слідчим суддею в одній ухвалі». Такий підхід доцільно застосовувати для розгляду клопотань про надання тимчасового доступу до документів, які знаходяться в операторів і провайдерів телекомунікацій та містять інформацію про абонента та зв'язок (ст. 159, п. 7 ч. 1 ст. 162 КПК України) ("Vytiakh Vyshchoho spetsializovanoho sudu", 2014). Ці роз'яснення залишаються актуальними й нині.

Відповідно до п. 4 ч. 2 ст. 160 КПК України, у клопотанні про тимчасовий доступ до речей і документів мають бути зазначені підстави вважати, що речі й документи знаходяться або можуть знаходитися у володінні відповідної фізичної чи юридичної особи.

Аналіз судової практики засвідчує, що нерідко, всупереч вимогам п. 4 ч. 2 ст. 160 КПК України, головною причиною відмови надання інформації є прохання щодо отримання тимчасового доступу до речей і документів, що знаходяться у володінні операторів телекомунікацій, банків та інших суб'єктів господарювання, однак не враховується обставина, відповідно до якої такі філії не мають статусу юридичної особи, що унеможливорює позитивне вирішення цього питання.

Здебільшого слідчі, крім ігнорування зазначеної норми, необґрунтовано вносять до клопотань відомості про їх розгляд без участі осіб, у володінні яких знаходяться певні речі або документи. Отже, клопотання містять формальні посилання на можливість знищення особами речей та документів без обґрунтованих підтверджень таких фактів. На жаль, такі обставини щодо необґрунтованості клопотань у частині їх розгляду без участі особи не завжди враховують слідчі судді, що згодом призводить не лише до безпідставного схвалення позиції слідчого або прокурора, а й недотримання основних принципів кримінального процесу загалом. Зокрема, у клопотанні потрібно правильно зазначати всі реквізити, серед них – назви оператора зв'язку. Наприклад, провайдер «Лайфсел» в офіційних документах пишеться з маленької літери – «лайфсел». Отже, і в клопотанні має бути зазначений правильно. Зазначене має важливе значення, коли прокурору та слідчому необхідно швидко розкрити злочин і зберегти час (Rohatiuk, 2016).

З метою оперативного встановлення особи злочинця в провадженнях щодо неочевидних злочинів здебільшого постає необхідність в отриманні речей і документів, які містять охоронювану законом таємницю, зокрема інформацію від операторів і провайдерів телекомунікацій (п. 7, 8 ст. 162 КПК України) про зв'язок, абонента, надання телекомунікаційних послуг, зокрема отримання послуг, їх тривалості, змісту, маршрутів передавання тощо, та яка потрібна для підготовки, погодження і розгляду клопотань щодо отримання дозволу на проведення надалі негласних слідчих (розшукових) дій.

Також слід виокремити так звані нульові дзвінки. Ідеться про вихідне (вхідне) з'єднання між абонентами у випадках, якщо зв'язок не було встановлено. Тобто один абонент зателефонував іншому, який побачив, що дзвінок до нього надійшов, усвідомив від кого й для чого, але слухавку не зняв. Таку схему мовчазного спілкування використовують злочинці для вчинення злочинів з метою найвищої конспірації та непоширення інформації. Дзвінки такого виду можуть бути командою для пострілу, під час вчинення замовних убивств, підриву вибухівки в процесі вчинення терористичних актів тощо. Визначальна особливість нульового дзвінка полягає в тому, що оператор не отримує прибуток від нього. Тому така інформація для оператора є безкорисною. Отже, немає необхідності в її збереженні, а отже, строк зберігання такої інформації становить від 7 до 14 діб ("Pryklad iz vlasnoi").

З огляду на викладене, прокурорам і слідчим необхідно враховувати цю особливість, обґрунтовуючи зазначені обставини в клопотанні, а саме:

– зазначати, що деякі види інформації (наприклад, дані про дзвінки нульової тривалості)

зберігають протягом нетривалого часу, а тому її отримання внаслідок загрози знищення потрібно проводити оперативно, одразу в перші години чи дні після того, як було вчинено резонансний злочин;

– оскільки такий вид тимчасового доступу до речей і документів в операторів та провайдерів телекомунікацій потребує оперативного реагування, то розгляд клопотань проводять без виклику представника оператора телекомунікацій. Цей чіткий комплекс процесуальних рішень та дій дасть змогу швидко отримати та закріпити доказову інформацію ("Problemy zastosuvannia").

Також слід зважати на те, що в ухвалі слідчого судді про надання дозволу на тимчасовий доступ до речей і документів зазначають, що в разі її невиконання слідчий суддя, суд за клопотанням сторони кримінального провадження, якій надано право на доступ до речей і документів, має право постановити ухвалу про проведення обшуку з метою відшукування та вилучення зазначених речей і документів.

У разі нездійснення представником правоохоронного органу впродовж визначеного в ухвалі слідчого судді строку доступу до речей і документів слідчий за погодженням із прокурором або прокурор має звернутися з клопотанням повторно, зазначивши, зокрема, обставини, що завадили йому здійснити такий доступ у межах визначеного в ухвалі слідчого судді часу.

Щодо сторони захисту. Тенденція стосовно домінування кількості клопотань органів розслідування про проведення цього заходу після набрання чинності КПК 2012 року зберігається і нині. Дослідження Єдиного реєстру судових рішень по всіх судах України за період з 1 січня 2016 року засвідчує значну перевагу кількості судових рішень, постановлених за результатами розгляду клопотань про тимчасовий доступ до речей і документів, поданих представниками сторони обвинувачення, над клопотаннями сторони захисту, і тим паче потерпілого. Значну частину з них становлять ухвали про повернення клопотання (хоча такий вид ухвал для тимчасового доступу в КПК не передбачений) (Lysachenko, 2019) або відмову в його задоволенні. Відсоток задоволених клопотань є настільки несуттєвим, що в усій масі судових рішень із цього питання вони навіть непомітні. Така ситуація може бути обумовлена такими факторами: 1) слідчі судді досі не звикли розцінювати сторону захисту й потерпілого як активного суб'єкта збирання доказів таким шляхом; 2) невисока активність учасників кримінального провадження в питанні звернень з відповідними клопотаннями; 3) недоліки під час складення та формування клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів (Mukhailenko, 2021).

Оскільки на практиці є певні неврегульованості, процедура виконання ухвали власником

майна, у випадку постановлення судового рішення на користь сторони обвинувачення, чітко регламентована в КПК України. Тут слід зауважити, що перелік документів, які передають правоохоронцям, бажано готувати особисто й не звертатися до представників досудового розслідування з необхідністю виготовлення ними копій, якщо йдеться про їх передачу. Опис переданого захиснику слід робити особисто: жоден правоохоронець так терпляче, як володільець майна, проводити опис не буде. Такі поради можна дати й стосовно до виконання ухвал в інтересах сторони захисту. Проте у відносинах зі стороною захисту постає питання: як слід оформлювати передачу майна та документів на адресу захисту? Відповіді на це запитання в КПК немає, проте на практиці його вирішують на власний розсуд. Це може бути складання спільного із захисником акта про передачу майна й документів на виконання ухвали слідчого судді або односторонній лист власника майна про передачу майна та документів. Інший варіант – розписка захисника, що все перелічене в ухвалі слідчого судді від володільця майна отримано, яка, до речі, може міститися в ухвалі, що залишається в розпорядженні власника майна (Hlushko, & Moiseieva, 2020).

Крім цього, практика засвідчує, що під час розгляду клопотань про тимчасовий доступ до речей та документів слідчий, прокурор часто обмежуються лише наданням інформації про внесення відомостей до ЄРДР, копій протоколів допиту свідків, постанов про створення групи слідчих, рапортів оперативних співробітників. До найпоширеніших порушень, яких вони припускаються, є недопущення до клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів належно засвідченої копії витягу з ЄРДР щодо кримінального провадження; незазначення в клопотанні правової кваліфікації кримінального правопорушення, а лише вказівка на статтю (частину статті) КК України; відсутність повних і конкретних відомостей про речі й документи, тимчасовий доступ до яких планують отримати ("Problemy zastosuvannia"). У разі виявлення зазначених недоліків під час розгляду відповідних клопотань про тимчасовий доступ до речей та документів, реалізуючи функцію захисту/ представництва, адвокат повинен акцентувати увагу слідчого судді на таких порушеннях, наполягаючи на необхідності відмови в задоволенні клопотань. Доводиться констатувати, що під час підготовки клопотань про тимчасовий доступ до речей і документів захисники не завжди дотримуються положень ч. 2 ст. 160 КПК України, які визначають вимоги до змісту клопотання. Це призводить до ухвалення рішень про відмову в тимчасовому доступі до речей і документів. До типових помилок адвоката належать: відсутність чітко

визначеного переліку речей і документів, доступ до яких планують отримати; ненадання доказів щодо необхідності тимчасового доступу до речей і документів; відсутність інформації про ідентифікуючі ознаки відповідних речей і документів; незазначення назви, адреси установ, підприємств та організацій, у володінні яких знаходяться речі й документи; недостатнє обґрунтування підстав і доведення, що речі й документи можуть знаходитися у володінні особи; речі та документи, зазначені в клопотанні, містять охоронювану законом таємницю (банківську, лікарську тощо) (Dudko, 2020, p. 132-134).

Якщо для здійснення захисту необхідно отримати тимчасовий доступ до оригіналів документів, до обґрунтування клопотання в цій частині слід також поставитися серйозно. У практиці клопотання про тимчасовий доступ до **оригіналів документів** є поширенішим серед слідчих, прокурорів. Однак така необхідність може постати й у сторони захисту, наприклад, для проведення почеркознавчої експертизи. Клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів, до інформації, яка знаходиться в різних операторів та провайдерів телекомунікацій, бажано оформляти різними пакетами (один оператор – одне клопотання). Передусім це актуально, коли захист ставить питання про розгляд клопотання в закритому судовому засіданні. Також щодо зазначених в ухвалі осіб слідчий суддя може надати тимчасовий доступ не лише адвокату, який звернувся з клопотанням, а й іншим адвокатам, які здійснюють захист цього підозрюваного, якщо до клопотання будуть надані підтвердження повноважень (Mukhailenko, 2021).

Крім зазначеного, увагу сторін кримінального провадження слід спрямувати на особисту участь у розгляді судом клопотання. Позаяк його розгляд без ініціатора позбавляє можливості сторону провадження додати аргументів на власну користь, роз'яснити позицію, якщо суду буде недостатньо обґрунтування, викладеного в клопотанні, і детальніше довести необхідність проведення цього заходу забезпечення.

Висновки

Тактичні помилки сторони обвинувачення та сторони захисту в кримінальному провадженні технічно надзвичайно схожі. Відмінність полягає в процесуальному аспекті, оскільки кожна зі сторін здійснює притаманну їй функцію кримінального процесу, причому з різною метою – одна задля інкримінування вчиненого злочину підозрюваній особі, інша, навпаки, для захисту від обвинувачення та виправдання свого клієнта. Для досягнення своєї мети сторони використовують однакові тактичні методи й засоби в межах наданих їм законом прав і повноважень, зокрема у випадку

використання будь-якою стороною такого процесуального заходу, яким є захід забезпечення кримінального провадження у вигляді тимчасового доступу до речей і документів. Він є одним із найпоширеніших і часто застосовуваних у

кримінальній процесуальній діяльності суб'єктів провадження. Саме тому усвідомлення сторонами власних помилок надасть можливість удосконалити свою діяльність якісніше й результативніше.

REFERENCES

- Avilkina and Others v. Russia (Application No. 1585/09) Judgment Strasbourg 6 June 2013 [Section I]. (n.d). *hudoc.echr.coe.int*. Retrieved from <https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=002-7612>.
- Bem, M. (2020). *Otrymannia dostupu do rechei i dokumentiv u svitli praktky YeSPL [Obtaining access to things and documents in the light of the practice of the ECHR]*. Retrieved from <https://vcp.ua/publication/otrimannya-dostupu-do-rechei-i-dokumentiv-u-svitli-praktiki-iespl> [in Ukrainian].
- Bespalko, I.L. (2020) Realizatsiia proportsiinosti pry zastosuvanni zakhodiv zabezpechennia kryminalnogo provadzhennia [Implementation of proportionality in the application of measures to ensure criminal proceedings]. *Aktualni problemy vitchyznianoï yurysprudentsii, Actual problems of domestic jurisprudence*, 2, 119-124. doi: <https://doi.org/10.15421/392057> [in Ukrainian].
- Cherniavskiy, S.S., & Finahiev, V.O. (2013). Problemy tymchasovoho dostupu do informatsii, yaka znakhodytsia v operatoriv ta provaiderv telekomunikatsii [Problems of temporary access to information contained in telecommunications operators and providers]. *Yurydychnyi chasopys Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav, Law Magazine of the National Academy of Internal Affairs*, 1, 179-185 [in Ukrainian].
- Domashenko, O.M. (2020). Klasyfikatsiia taktychnykh pomylok u slidchii diialnosti [Classification of tactical errors in investigative activity]. *Candidate's thesis*. Kyiv. Retrieved from http://nauka.nlu.edu.ua/download/diss/Domashenko/d_Domashenko.pdf [in Ukrainian].
- Dudko, O.V. (2020) Pomylyky advokata v kryminalnomu provadzhenni [Errors of the lawyer in criminal proceedings]. *Candidate's thesis*. Kyiv. Retrieved from http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/bitstream/123456789/17644/1/dysert_dudko.pdf [in Ukrainian].
- Hlushko, I., & Moiseieva, A. (2020). *Tymchasovyi dostup do rechei i dokumentiv: pro shcho varto pamiataty [Temporary access to things and documents: what to remember]*. Retrieved from <https://golaw.ua/ua/insights/publication/tymchasoviy-dostup-do-rechei-ta-dokumentiv-pro-shho-varto-pamyatati/> [in Ukrainian].
- Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: vid 13 kvit. 2012 r. No. 4651-VI [Criminal Procedural Code of Ukraine from April 13, 2012, No. 4651-VI]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> [in Ukrainian].
- Kuzubova, T.O., & Yukhno, O.O. (2019). *Tymchasovyi dostup do rechei i dokumentiv: teoretychni ta prykladni problemy [Temporary access to things and documents: theoretical and applied problems monograph]*. O.O. Yukhno (Eds.). Kharkiv: Panov A.M. [in Ukrainian].
- Lysachenko, Ye.I. (2019). Pro deiaki pytannia rehlementatsii povnovazhen slidchoho sudzi z rozhliadu klopotan pro tymchasovyi dostup do rechei i dokumentiv [On some issues of regulation of the powers of the investigating judge to consider requests for temporary access to things and documents]. *Visnyk kryminalnogo sudochynstva, Bulletin of criminal proceedings*, 3, 215-223. doi: <https://doi.org/10.17721/2413-5372.2019.3/215-223> [in Ukrainian].
- Lysachenko, Ye.I. (2021). Tymchasovyi dostup do rechei i dokumentiv yak zasib kryminalnogo protsesualnogo dokazuvannia [Temporary access to things and documents as a means of criminal procedural evidence]. *Candidate's thesis*. Kyiv. Retrieved from <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/bitstream/123456789/18799/6/dis.pdf> [in Ukrainian].
- M.N. and Others v. San Marino (Application No. 28005/12) Judgment Strasbourg 7 July 2015. (n.d.). *hudoc.echr.coe.int*. Retrieved from <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-155819>.
- Malone v. The United Kingdom (Application No. 8691/79) Judgment Strasbourg 2 August 1984. (n.d.). *hudoc.echr.coe.int*. Retrieved from <https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf?library=ECHR&id=001-73570&filename=MALONE%20v.%20THE%20UNITED%20KINGDOM.pdf>.
- Mykhailenko, V. (2021). Praktychni aspekty tymchasovoho dostupu do rechei i dokumentiv za klopotanniamy zakhystu i poterpiloho [Practical aspects of temporary access to things and documents at the request of the defense and the victim]. *Yurydychna hazeta, Legal newspaper*. Retrieved from <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/praktichni-aspekti-tymchasovogo-dostupu-do-rechei-i-dokumentiv-za-klopotanniami-zahistu-i-poterpilogo.html> [in Ukrainian].
- Mykhailenko, V. (2021). Tymchasovyi dostup do rechei i dokumentiv za klopotanniamy zakhystu i poterpiloho [Temporary access to things and documents at the request of the defense and the victim]. *Yurydychna hazeta, Legal newspaper*. Retrieved from <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/tymchasoviy-dostup-do-rechei-i-dokumentiv-za-klopotanniami-zahistu-i-poterpilogo.html> [in Ukrainian].
- Problemy zastosuvannia polozhen Kryminalnogo protsesualnogo kodeksu Ukrainy shchodo okremykh slidchykh (rozshukovykh) dii ta zakhodiv zabezpechennia kryminalnogo provadzhennia, zokrema, obshuku ta tymchasovoho dostupu do rechei i dokumentiv [Problems of application of the provisions of the Criminal Procedure Code of Ukraine concerning certain investigative (search) actions and measures to ensure criminal proceedings, in particular, search and temporary access to things and documents]. (n.d.). *zib.com.ua*. Retrieved from https://zib.com.ua/ua/print/41323-problemi_zastosuvannya_polozhen_kryminalnogo_procesualnogo_k.html [in Ukrainian].

- Pryklad iz vlasnoi pravozastosovchoi praktyky avtora [An example from the author's own law enforcement practice]* [in Ukrainian].
- Rohatiuk, I.V. (2016). *Protsesualna diialnist prokurora na stadii dosudovoho rozsliduvannia [Procedural activity of the prosecutor at the stage of pre-trial investigation]*. Kyiv: Nats. akad. vnutr. sprav [in Ukrainian].
- Sukhachova, I.O. (2021). Zastosuvannia prokurorom tymchasovoho dostupu do rechei i dokumentiv pid chas realizatsii funktsii obvynuvachennia [Use by the prosecutor of temporary access to things and documents during the implementation of the prosecution function]. *Pravovyi chasopys Donbasu, Legal Journal of Donbass*, 1(74), 133-142. doi: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2021-74-1-133-142> [in Ukrainian].
- Vytiakh Vyshchoho spetsializovanoho sudu Ukrainy z rozhlidu tsyvilnykh i kryminalnykh sprav "Uzahalnennia sudovoi praktyky shchodo rozhlidu slidchym suddeiu klopotan pro zastosuvannia zakhodiv zabezpechennia kryminalnogo provadzhennia": vid 7 liut. 2014 r. [Excerpt Supreme Specialized Court of Ukraine for Civil and Criminal Cases "Generalization of case law on the consideration by the investigating judge of motions for the application of measures to ensure criminal proceedings" from February 7, 2014]. (n.d.). [zakon.rada.gov.ua](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001740-14#Text). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001740-14#Text> [in Ukrainian].
- Zakon Ukrainy "Pro advokaturu ta advokatsku diialnist": vid 5 lyp. 2012 r. No. 5076-VI [Law of Ukraine "About advocacy and advocacy" from July 5, 2012, No. 5076-VI]. (n.d.). [zakon.rada.gov.ua](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text> [in Ukrainian].
- Zinkovskyi, I.P., & Hloviuk, I.V. (2020). *Povnovazhennia slidchoho pry obranni, zmini ta skasuvanni zakhodiv zabezpechennia kryminalnogo provadzhennia: doktryna i praktyka [Powers of the investigator in the election, change and abolition of measures to ensure criminal proceedings: doctrine and practice monograph]*. Odesa: Helvetyka [in Ukrainian].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Avilkina and Others v. Russia (Application No. 1585/09) Judgment Strasburg 6 June 2013 [Section I]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=002-7612>.
- Бем М. Отримання доступу до речей і документів у світлі практики ЄСПЛ. 2020. URL: <https://vkr.ua/publication/otrimannya-dostupu-do-rechey-i-dokumentiv-u-svitli-praktiki-iespl>.
- Беспалько І. Л. Реалізація пропорційності при застосуванні заходів забезпечення кримінального провадження. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2020. № 2. С. 119–124. doi: <https://doi.org/10.15421/392057>.
- Чернявський С. С., Фінагеев В. О. Проблеми тимчасового доступу до інформації, яка знаходиться в операторів та провайдерів телекомунікацій. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 179–185.
- Домашенко О. М. Класифікація тактичних помилок у слідчій діяльності : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2020. 212 с. URL: http://nauka.nlu.edu.ua/download/diss/Domashenko/d_Domashenko.pdf.
- Дудко О. В. Помилки адвоката в кримінальному провадженні : дис. ... д-ра філософії : 081. Київ, 2020. 296 с. URL: http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/bitstream/123456789/17644/1/dysert_dudko.pdf.
- Глушко І., Моїсєєва А. Тимчасовий доступ до речей і документів: про що варто пам'ятати. URL: <https://golaw.ua/ua/insights/publication/timchasoviy-dostup-do-rechey-ta-dokumentiv-pro-shho-varto-pamyatati/>.
- Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
- Кузубова Т. О., Юхно О. О. Тимчасовий доступ до речей і документів: теоретичні та прикладні проблеми : монографія / за заг. ред. О. О. Юхна. Харків : Панов А. М., 2019. 348 с.
- Лисаченко Є. І. Про деякі питання регламентації повноважень слідчого судді з розгляду клопотань про тимчасовий доступ до речей і документів. *Вісник кримінального судочинства*. 2019. № 3. С. 215–223. doi: <https://doi.org/10.17721/2413-5372.2019.3/215-223>.
- Лисаченко Є. І. Тимчасовий доступ до речей і документів як засіб кримінального процесуального доказування : дис. ... д-ра філософії : 081. Київ, 2021. 210 с. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/bitstream/123456789/18799/6/dis.pdf>.
- M.N. and Others v. San Marino (Application No. 28005/12) Judgment Strasburg 7 July 2015. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-155819>.
- Malone v. The United Kingdom (Application No. 8691/79) Judgment Strasburg 2 August 1984. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf?library=ECHR&id=001-73570&filename=MALONE%20v.%20THE%20UNITED%20KINGDOM.pdf>.
- Михайленко В. Практичні аспекти тимчасового доступу до речей і документів за клопотаннями захисту і потерпілого. *Юридична газета*. 2021. 23 квітня URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/praktichni-aspekti-timchasovogo-dostupu-do-rechey-i-dokumentiv-za-klopotanniami-zahistu-i-poterpilogo.html>.
- Михайленко В. Тимчасовий доступ до речей і документів за клопотаннями захисту і потерпілого. *Юридична газета*. 2021. 5 лютого. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/timchasoviy-dostup-do-rechey-i-dokumentiv-za-klopotanniami-zahistu-i-poterpilogo.html>.
- Проблеми застосування положень Кримінального процесуального кодексу України щодо окремих слідчих (розшукових) дій та заходів забезпечення кримінального провадження, зокрема, обшуку та тимчасового доступу до речей і документів. URL: https://zib.com.ua/ua/print/41323-problemi_zastosuvannya_polozen_kriminalnogo_procesualnogo_k.html.
- Приклад із власної правозастосовчої практики автора.

- Рогатюк І. В. Процесуальна діяльність прокурора на стадії досудового розслідування : монографія. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2016. 544 с.
- Сухачова І. О. Застосування прокурором тимчасового доступу до речей і документів під час реалізації функції обвинувачення. *Правовий часопис Донбасу*. 2021. № 1 (74). С. 133–142. doi: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2021-74-1-133-142>.
- Узагальнення судової практики щодо розгляду слідчим суддею клопотань про застосування заходів забезпечення кримінального провадження : витяг Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 7 лют. 2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001740-14#Text>.
- Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 5 лип. 2012 р. № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>.
- Зінковський І. П., Гловюк І. В. Повноваження слідчого при обранні, зміні та скасуванні заходів забезпечення кримінального провадження: доктрина і практика : монографія. Одеса : Гельветика, 2020. 420 с.

Стаття надійшла до редколегії 24.06.2021

Rohatiuk I. – Doctor of Law, Associate Professor, Senior Research Fellow, Professor of the Department of Criminal Procedure and Criminalistics of the Educational and Scientific Humanitarian Institute of the National Academy of Security Service, Kyiv, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3374-4597>

Improving the Tactics of the Prosecution and Defense during Temporary Access to Things and Documents

*The article contains the main recommendations for improving the activities of the prosecution and the defense in criminal proceedings during the security measure – temporary access to things and documents. During the investigation, the prosecutor, investigator, in almost every proceeding there is a need to seize any media evidence of the crime. In turn, defenders are also increasingly using their powers to provide temporary access to things and documents. The practice of applying this measure to ensure criminal proceedings shows a large number of mistakes made by the parties to the criminal proceedings, as a result of which this measure is not carried out, the court refuses to make a decision and, accordingly, the goal is not achieved. The **purpose** of the article is to improve the quality of temporary access to things and documents by the parties to criminal proceedings, to obtain a positive practice of court decisions on its conduct and to obtain results to ensure the tasks of criminal proceedings. **Methodology.** To achieve this goal, the formal-logical method, system-structural, comparative-legal and statistical methods are used. **Scientific novelty.** A comparison of procedural and tactical capabilities of different parties in the field of criminal proceedings – prosecution and defense. The characteristic mistakes made by them in carrying out their activities during temporary access to things and documents are highlighted. In view of this, proposals have been made to improve both the general tactics inherent in both sides of the process and specific tactical and procedural actions and techniques specific to each individual. **Conclusions.** A number of recommendations have been received for prosecutors, investigators and lawyers whose purpose is to improve the quality of activities of the parties to criminal proceedings during temporary access to things and documents.*

Keywords: temporary access to things and documents; party of criminal proceedings; accusation; defense.